

“GIVE THEM HELL”

En studie av intrycksstyrning i en social interaktion mellan de två aktörerna Jimmie Åkesson och Fredrik Skavlan i en nordisk talkshow – ”Skavlan”.

Lunds Universitet; Institutionen för kommunikation och medier
Medie- och kommunikationsvetenskap; MKVA22:4 Vårterminen 2015

Författare: Emelie Thelin & Charlotte Steneloo
Handledare: Carolina Martinez
Examinator: Sophie Elsässer

SAMMANFATTNING

I denna uppsats undersöker vi hur två aktörer hanterar intrycksstyrning i en social interaktion inom genren talkshow. Medietexten som analyseras är det avsnitt av ”Skavlan” – en talkshow som sändes på TV i norska och svenska publicservice-kanaler den 27:e mars 2015, där det nationalistiska Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson, då sjukskriven på grund av utbrändhet medverkade. För att förstå betydelsen av intrycksstyrning i det nutida medialiserade samhället görs en kvalitativ teoretiskt driven textanalys med hjälp av Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv i kombination med genre teori. Tidigare forskning har också bidragit som hjälp för att ytterligare förstå och utveckla våra argument kring den valda medietexten. Analysen visar att intrycksstyrning i en social interaktion är komplex.

I dagens medialiserade samhälle erbjuds en mängd kanaler för offentliga personer att använda i sin strävan av att styra de intryck/bilder de vill förknippas med. Det har blivit mer en regel än ett undantag att politiker medverkar i talkshows där de är medvetna om att det pris de måste betala för sin stund i rampljuset är att bjuda på glimtar från privatlivet.

Då intrycksstyrning innebär att aktören försöker föreställa sig de individer bilden riktas till, medför detta svårigheter då det finns en mängd potentiella mottagare i andra änden.

Nyckelord: *intrycksstyrning, talkshow, Jimmie Åkesson, Fredrik Skavlan, Goffman.*

Titel: ”*Give them hell*” – En studie av intrycksstyrning i en social interaktion mellan de två aktörerna Jimmie Åkesson och Fredrik Skavlan i en nordisk talkshow – ”Skavlan”.

Författare: Emelie Thelin & Charlotte Steneloo, Medie- och kommunikationsvetenskap, vid institutionen för kommunikation och medier, Lunds Universitet vårterminen 2015

Innehållsförteckning

Sammanfattning	
1 Inledning.....	1
2 Syfte & Frågeställning	3
3 Metod	4
3.1 Metodval.....	4
3.2 Transkribering	4
3.3 Kritisk reflektion	5
3.4 Vad vi valt bort.....	5
4 Teori	6
4.1 Intrycksstyrning sett via ett teaterfilter.....	6
4.2 Genreteori.....	8
5 Analys.....	10
5.1 Fas 1 - bekännelsen	10
5.2 Fas 2 - den politiska intervjun	17
6 Slutsats	23
7 Vidare forskning.....	25
Litteraturlista	26
Böcker	26
Videoklipp.....	26
Vetenskapliga artiklar	27
Tidningsartiklar på webben.....	28

1 INLEDNING

”Skavlan” är en talkshow som sänds fredagskvällar på TV i både svenska och norska public-service-kanaler. Den 27:e mars 2015 var SD:s (Sverigedemokraternas) partiledare Jimmie Åkesson gäst. Det var första gången han medverkade i ett så pass folkligt format som en nordisk talkshow och även första gången han framträdde i TV efter att ha varit sjukskriven på grund av utbrändhet. Åkesson, en kontroversiell politiker som före sin sjukskrivning var i den politiska hetluften på grund av SD:s nationalistiska grund, vilket polariserat opinionen i Sverige, mötte en norsk journalist från ett populärt publicservice-program. Intervjun blev vida diskuterad i norska och svenska medier där slutsatserna varierade från att Åkesson blivit för hårt ”grillad”, till att Skavlan ”misslyckats”. (Aftonbladet.se 2015; Nyheter 24.se 2014; svt.se/tittarservice 2015)

Denna medietext blir extra intressant då den stora variationen av slutsatser i media gällande ”resultatet” indikerar på att de framträdande aktörerna i den sociala interaktionen möter svårigheter med intrycksstyrningen. Med intrycksstyrning menas att både Åkesson och Skavlan försöker att styra det intryck andra får av dem. Skavlan vill inte bara påverka hur han själv uppfattas utan även hur Åkesson uppfattas, och vice versa. De möts i ”Skavlan”, som är en talkshow. En talkshow består av en blandning av olika komponenter där allt från underhållning till allvar, skådespelare till politiker och personliga berättelser kontra diskussioner om gästens yrke gestaltas (Katan & Straniero-Sergio 2014:214f). Blandningen eller mixen som en talkshow erbjuder publikerna skapar en hybriditet inom själva genren talkshow, vilket gör att aktörerna tvingas skifta mellan olika roller för att styra intrycket av sig själva, exempelvis skifta mellan sin yrkesroll och sin roll som privatperson.

SD anspelar på känslor för att nå ut till den ”vanliga människan” vilket har skapat både hat och kärlek hos allmänheten (Hellström & Nilsson 2010; Hellström 2013; Hellström, Nilsson & Stoltz 2012). I förhållande till vår medietext blir det extra intressant då ett flertal av de potentiella publikerna redan har en fast övertygelse om sin inställning till aktörerna och då främst till Åkesson och SD, där sjukskrivningen eventuellt kan påverka deras bild, mer eller mindre. Vi har funnit en hel del tidigare forskning som täcker flera av komponenterna; nordisk talkshow, politisk intervju, bekännelse, nationalism och den privata sfären. Kombinerat ger de oss ett relevant underlag vilket vi kommer att redogöra för ytterligare här.

Hellström & Nilsson (2010), Hellström (2013) och Hellström, Nilsson & Stoltz (2012) hjälper oss att förstå och tolka SD som nationalistiskt parti och Jimmie Åkesson som företrädare för

sina väljare, samt det förhållande partiet och Åkesson har med andra partier och svenska folket. Katan & Straniero-Sergio (2014:214ff) bidrar med att förtydliga genren talkshow. King (2008) diskuterar begreppet *parabekännelse* där gästen/kändisen i en talkshow via bekännelser delger privat information som i de flesta fall är grundad i ånger, vilket dels blir en kommersiell reproduktion men även ett trovärdigt maktmedel.

Roca-Cuberes (2014), Vuković (2013) och Piirainen-Marsh & Jauni (2012) definierar den politiska intervjun och anlägger olika fokus. Den förstnämnde påvisar bland annat den roll intervjuaren intar både i förhållande till politikern och till allmänheten. De två andra visar på diverse olika verktyg som hjälp till att tolka graden av; *undvikande-undvikande konflikt*, etiskt förhållningssätt, fientlighet och konflikt mellan politikern och värden.

Weiner (2006:14) studerar även hon den politiska intervjun i talkshows med fokus på moderators roll och strategi. Hon jämför Tyskland och Norden vilket visar på att nordiska talkshows ofta karaktäriseras av konsensus där moderatorn ställer frågor till deltagarna medan tyska ofta karaktäriseras av provokation från moderatorn för att skapa dissensus. Eriksson (2010) studerar den politiska intervjun i ett svenskt format ”Sen kväll med Luuk”, bland annat med fokus självpresentationen hos gästen och värdens interagerande med studiopubliken.

Andrejevic (2010) och Pappas (2003:90,98) uppmärksammar oss på att politiker och offentliga personer allt mer medietränas, inte bara gällande det verbala utan också i det icke-verbala, där den senare marknadsförs som en ”snabbfil” till den bakre regionen. Politiker granskas också samtidigt allt mer av både ”experter” och lekmän (som ”utbildats” via diverse populärkulturella format). Genom att både utbildning kring intrycksstyrning men även med vetenhet avseende granskning ökar, skapas en paradoxal logik, en komplexitet som försvårar analysarbetet av den sociala interaktionen. Ovan nämnda artiklar och böcker är av hög relevans för oss och har ökat vår förståelse kring den medietext vi valt att studera. Vi har dels fått hjälp med att definiera den komplexa genren talkshow men även den hybriditet som en intervju innefattas av, både gällande bekännelsen och den politiska intervjun. Detta har i sin tur hjälpt oss med att definiera ”Skavlan” som talkshow. Vi har även fått kompletterande verktyg till Goffmans dramaturgiska perspektiv i att förstå intrycksstyrning i förhållande till bekännelser och självpresentation men även för att kunna mäta graden av undvikande-undvikande konflikt, etiskt förhållningssätt, konflikt och fientlighet i den sociala interaktionen. Vi har slutligen fått verktyg i att studera medietexten utifrån dagens medialiserade samhälle, med fokus på medieträning och granskning.

2 SYFTE & FRÅGESTÄLLNING

Vårt syfte är att få en fördjupad förståelse kring vilken betydelse intrycksstyrning har i det offentliga rummet i vårt nutida medialiserade samhälle. Vi önskar bidra med en ökad medvetenhet kring faktorer som kan underlätta eller försvåra intrycksstyrningen.

Utifrån vårt syfte har vi valt en medietext med hög relevans – vi studerar den sociala interaktionen mellan två aktörer inom genren talkshow där intrycksstyrning ständigt är närvarande. Talkshows innehar snabba växlingar mellan den privata och offentliga sfären, exempelvis mellan personliga bekännelser och politik. Vi vill försöka tolka hur starka skillnader gällande bakomliggande konventioner, värderingar och ideologier kan påverka intrycksstyrningen för aktörerna och även vilka rollframställningar som skapas utifrån tilltänkta publik.

Uppsatsens mål är att analysera hur Åkesson och Skavlan via sina framträdanden i den norsk-svenska talkshowen ”Skavlan” konstruerar texten genom intrycksstyrning i den sociala interaktion som uppstår dem emellan, med särskild uppmärksamhet på:

1. På vilket sätt synliggörs aktörernas tilltänkta publik/team via deras rollframställningar?
2. På vilket sätt synliggörs aktörernas eventuella problem med att styra intrycket av sig själva och varandra i interaktionen och vad kan det tyda på?

Hur synliggörs en förändring i programmets struktur och vad kan denna tydliga förskjutning tyda på?

3 METOD

Intrycksstyrning och social interaktion i en talkshow skulle kunna undersökas både kvantitativt och kvalitativt. Båda metoderna kan ses som relevanta för vårt ämne beroende på fokus.

3.1 METODVAL

Den kvalitativa metoden studerar färre källor/texter där förståelse och tolkning står i centrum och där sökning efter det som inte är manifest ligger i fokus (Ledin & Moberg 2010:153ff). Olsson (2008:97f) menar att just teoriernas begrepp kan föreslå vad som kan vara intressant att titta närmre på men även bestämma riktningen. Begreppen bestämmer dock inte vad vi ser i analysen. En teori kan således driva valet av metod, vilket vi har tagit i beaktning.

Vi fann Goffmans teori om intrycksstyrning relevant för vårt syfte och våra frågeställningar. Teorin innehåller även begrepp som innehar kopplingar till teaterns vokabulär som i sig innebär en högre grad av tolkning, vilket är essentiellt för oss då vi söker efter det icke-manifesta. Vi valde en kvalitativ textanalysmetod, vilket redan tidigt kändes som högst aktuellt då vi primärt studerar en enstaka medietext där förståelse och tolkning av intrycksstyrning i den sociala interaktionen är syftet och där vi söker efter det som inte är uppenbart i texten (ex. underliggande konventioner). Då vi har valt att använda oss så pass mycket av Goffman blev det än mer relevant att låta valet av metod även vara teoretiskt drivet. För att ytterligare kunna förstå den medietext vi valt behövde vi förstå formatet eller genren där den sociala interaktionen utspelade sig. Vi behövde vetenskap om ytterligare begrepp och då specifikt genrebegreppet och talkshows, för att studera den förändring vi sett i strukturen. Vi valde därför även en sekundär teori som hjälp – genre teori.

3.2 TRANSKRIBERING

I arbetet med att transkribera vår medietext var vi måna om validiteten och reliabiliteten. Enligt Ekström (2010:14ff) handlar vetenskap om att slutsatser underbyggs med giltiga argument baserade på korrekt information (validitet/reliabilitet) i förhållande till ämnet. Våra teorier i samband med tidigare forskning har fungerat som verktyg i syfte att höja vår förståelse och ge oss möjlighet att presentera korrekta argument för ökad validitet. För en högre reliabilitet har vi strävat efter ett empiriskt material av hög kvalitet. När vi transkriberade den drygt 20 minuter långa intervjun valde vi dels att fånga upp en komplett transkribering gällande det verbala men också kroppsspråk, gester och ansiktsuttryck. Utöver detta har vi noterat uppenbara längre pauser och tystnader (inte antal sekunder). Vi valde att notera både

det verbala och icke-verbala för att få ett så uttömmande empiriskt material som möjligt för att inte begränsa våra möjligheter av teorival. När vi väl började analysera materialet fick vi inse att teorier som både var kopplade till det verbala och det icke-verbala blev allt för omfattande. Vi ansåg dock att det vi noterat gällande det icke-verbala ändå skulle få sin plats i analysen för att ge en så tydlig bild till läsaren som möjligt. Vi har därför vid vissa tillfällen med hjälp av tidigare forskning valt att referera till tolkningar av det icke-verbala i en politisk intervju de gånger vi funnit relevans.

3.3 KRITISK REFLEKTION

Ehn & Löfgren (2012:51ff) beskriver vikten av att vara medveten om att observatörer av en text alltid omedvetet intar någon typ av perspektiv, vilket innebär ett visst inslag av subjektivitet baserat på den förförståelse observatören har. Vi har därför initialt transkriberat texten separat för att därefter studera texten tillsammans för säkerställa att vi fått ett så uttömmande material som möjligt. Vi har alltså granskat ”verktyget för insamlingen”, dvs. oss själva. Vi förväntar oss att finna skillnader i hur vi tolkar delar av texten vilket vi är övertygade, kommer att berika analysen. Vår största utmaning blir att i vår analys inta ett objektiva förhållningssätt/inta så många subjektiva perspektiv som möjligt gentemot vår text och inte låta vår förförståelse och våra känslor styra. Vidare är vårt tema intrycksstyrning i den sociala interaktionen. Tema eller tematik i en kvalitativ analys av en medietext innebär enligt Østbye et al. (2004:77) att bestämma vad texten egentligen säger, på en abstrakt nivå. Vi valde efter vår transkribering att välja ut och kategorisera citat vi funnit mest relevanta i förhållande till vårt syfte och våra frågeställningar. Under analysarbetet har vi kontinuerligt återkommit till vår transkribering för att tillsammans diskutera möjliga tolkningar av aktörernas rollframställningar. Det har förekommit oenigheter vilket vi anser berikat analysen. Vi har i vårt arbete fått påminna oss om vårt tema för att bibehålla uppsatsens fokus då det finns flera intressanta perspektiv att anlägga på medietexten. Goffmans begrepp och perspektiv har primärt fungerat som hjälp på en mer detaljerad nivå i att förstå medietexten medan genreteorin har gett oss en övergripande förståelse för den givna kontexten.

3.4 VAD VI VALT BORT

När vi valde vår metod fann vi givetvis ett flertal intressanta teorier att applicera på vår medietext men som vi i ett sent skede valde bort (”kill your darlings”) då de blev för omfattande för uppsatsen och fick oss att förlora fokus. Vi hade i vårt urvalsarbete kunnat göra en kompa-

rativ analys där vi hade ställt samma frågor till två medietexter för att jämföra deras bakomliggande kontexter. Dock har vi valt att koncentrera oss på en enstaka text då den i sig är tillräckligt mångfacetterad. Vi gör alltså ingen komparativ studie men ibland, för att få ett bredare perspektiv på det vi noterat i vår transkribering och analys, har vissa generella jämförelser gjorts för att styrka vår studie. Vi är båda vana ”Skavlan”-tittare och är medvetna om de inslag som vanligtvis förekommer i programmet och de former som används. Alla politiker presenteras med en introduktionsfilm där bakgrund och historik tas upp samt ”grillas hårt” gällande gamla synder samtidigt som de alltid berättar något personligt. Vi har valt en politiker som exempel för dessa generella drag och valet föll på den nordiska politikern Anders Borg av rent tekniska skäl, då detta program var ett av de få som fanns tillgängligt i sin helhet (med både introduktionsfilm och intervju).

Slutligen hade vi kunnat välja en kvantitativ metod, som vi dock valde bort då detta tillvägagångssätt ofta undersöker ett flertal enheter med numerisk grund som avser att finna samband vilket möjliggör för generalisering (Østbye et al. 2004:156), vilket inte har varit vårt syfte.

4 TEORI

4.1 INTRYCKSSTYRNING SETT VIA ETT TEATERFILTER

Goffmans dramaturgiska perspektiv erbjuder tydliga verktyg för att analysera intrycksstyrning i den sociala interaktion som sker i en talkshow. Vi tar här upp ett urval relevanta begrepp som kommer att vägleda oss i att besvara våra frågeställningar.

Goffman (2009:97) menar att vi i sociala interaktioner kan liknas vid *aktörer* (skådespelare) som spelar *roller*/bär *masker* (på scenen) i *den främre regionen*. Syftet är att inge ett trovärdigt intryck genom att betona viss information och dölja olika typer av hemligheter, t.ex. *mörka hemligheter* – fakta oförenlig med bilden individen vill ge genom att spela en specifik roll (Goffman 2009:126f). Aktörer tenderar att basera sina roller på ett *idealiserat* intryck, som på något sätt uttrycker det aktuella samhällets moraliska värden – det individer ”bör tycka”, och värdera högt (Goffman 2009:39f). För att förstärka rollen och ”skydda aktören” från publikens insyn är aktören utrustad med regler och konventioner tillhörande den aktuella rollen; den s.k. *fasaden* som består av *inramningen* (scenografin, bakgrund och rekvisita) men också av *den personliga fasaden* (*uppträdande*; kroppsspråk/kläder men även av *manér*; exempelvis en överlägsen attityd). (Goffman 2009:28ff) Detta blir högst intressant då hela föreställningen i en talkshow utspelar sig på en och samma plats – samma scen. Vidare menar

Goffman (2009:101ff) att framträdandet planeras i *den bakre regionen* (bakom kulisserna) där vi kan slappna av. *Regioner* avgränsas via *perceptionsbarriärer* (det vi uppfattar med våra sinnen), inte alltid av fysiska barriärer som vid teatern, även om de ibland kan sammanfalla (Goffman 2009:97). Barriärerna skiftar utifrån socialt sammanhang, t.ex. kan en talkshowvärd uppfatta sin loge som den bakre regionen i förhållande till sändning men som den främre när hen t.ex. tar emot ett ”fan” för en pratstund.

Ett av Goffmans mest kända begrepp är *roller*. Vid granskning av en rolls trovärdighet är det viktigt att förstå att dessa roller utformas utifrån en föreställning om en *publik* – en *delpublik* som aktören tillskriver rutinartade egenskaper att forma rollen utifrån. Även observatörer trivs med att betrakta en individ utifrån en tydlig roll utan att behöva ta hänsyn till aktörens ”alla jag” – det sker en *publikåtskillnad* (Goffman 2009:50). I detta sammanhang blir ett begrepp centralt – publiker som i detta fall inte utgörs av alla observatörer som ser intervjun utan de som aktören i ett socialt sammanhang riktar sig till genom att ikläda sig en viss roll med tillhörande fasader (Goffman 2009:33). Publiken kan alltså skifta under programmets gång.

De individer som rollen inte är anpassad för benämner Goffman *de utomstående*.

De befinner sig i en tredje region – *på utsidan* (Goffman 2009:120f). När t.ex. en talkshowvärd iklär sig publicservice-rollen ”allmänhetens utbildare” genom att ta upp den gästade politikerns historik som partiledare, kan ”de politiskt insatta” bli desorienterade och inte förstå syftet – de utgör för tillfället inte publiken.

Goffmans *teambegrepp* baseras inte på de fall då individer ingår i ett strukturbaserat team; t.ex. de tillhör samma familj eller samma organisatoriskt indelade avdelning på arbetet.

Ett *team* definieras istället av en samling individer som i den bakre regionen planerar ett gemensamt intryck som de sedan framför i den främre regionen. Exempelvis kan en familj vara i full konflikt i den bakre regionen men de är överens om hur de ska framstå inför andra i en specifik social situation. Ett teams planerade intryck kan även framföras av en individ, ett *enmansteam*. (Goffman 2009:80ff) När ett team befinner sig i den bakre regionen talar de om publiken (vilket kan vara ett annat team) – *de frånvarande* med ett mer informellt, kanske grovt språk och skämta eller rentav utföra parodier (Goffman 2009:151ff).

Individer och team har oftast en *regissör*, som styr planeringen i den bakre regionen, där manus för den bild som ska framställas i den främre regionen utformas (Goffman 2009:89ff). Till sin hjälp kan aktören få planerade *regivinkar* för att hen inte skall uppträda olämpligt eller glömma något. Värderna i en talkshow har således möjligheten att via planerade/oplanerade regivinkar får hjälp och stöd från sitt bakomliggande team gällande hur hen ska agera vid

vissa tidpunkter eller då specifika situationer uppstår (Goffman 2009:158ff). Det finns flera roller som är *diskrepanta* (motstridiga). Med det menas att individen inte helt spelar den roll hen utgör sig för att göra. Psykoterapeuten är ett exempel på en *servicespecialist*, någon som har en oanad tillgång till olika regioner och information. Hen utgör dock varken aktör, publik eller utomstående. (Goffman 2009:137) En aktör kan spela en roll väl utan att själv tro på den, dvs. ha en *cynisk inställning* till rollen. T.ex. bör en talkshow-värd under de lite mer privata delarna av intervjun inta en sympatisk och nedtonad roll som verktyg för det syfte hen vill uppnå, fast hen egentligen ställer sig cynisk till det hen framställer. En aktör kan också spela rollen så väl att hen själv blir helt övertygad av sin egen framställning (Goffman 2009:25f). Detta skulle kunna tolkas som att aktören själv utgör en potentiell publik.

4.2 GENRETEORI

Det är av intresse för oss att definiera begreppet genre och talkshow för att förstå programmet ”Skavlan”. Det blir en hjälp i att resonera kring det strukturbrott som sker under intervjun och vilket skulle kunna tyda på en *genreförskjutning*.

Martin & Rose (2008:20) beskriver definitionen av genre som en samling av normer som i sin tur skapats genom reproduktioner av sociala egenskaper och skilda specifika drag inom en bestämd kultur. För att det ska kunna definieras som en genre bör det finnas en struktur/ett skelett som innehåller ett flertal olika delar, ett givet mål och vara riktad till en viss publik (Martin & Rose 2008:6). En genre kan analyseras och bli indelad i sitt specifika fack utifrån återkommande globala och lokala mönster (Martin & Rose 2008:5f). Exempel på lokala mönster är individuella egenskaper i strukturen gällande vad texten säger och gör samt vad för mening den skapar. De globala mönstren handlar om hur genren som helhet skiljer sig från en annan. Martin & Rose (2008:235ff) redogör också för hur genrer kan vara relaterade till varandra både ifråga om hur de skiljer sig åt, hur det kan skapas nya och hur de kan mixas. En ny genre kan skapas genom att olika texter mixas och tillsammans visar på återkommande lokala och globala mönster. Efterhand som genren visats tillräckligt mycket för publiken accepteras den till slut som sin egen. (Martin & Rose 2008:242) Fowler (2000:233ff) beskriver också den process som uppstår i samband med att en genre ändras. Det kan handla om att nya ämnen läggs till en befintlig genres struktur, att en eller flera genrer kombineras eller att en befintlig genre uppluckras genom ändringar i dess struktur. Vi har nu på en mer generell nivå definierat genrebegreppet och kommer nu att redogöra för genren talkshow.

Talkshow är en genre som är komplex då den är hybrid och kan innehålla allt från debatter och intervjuer till drama och underhållning. Alla talkshows syftar dock till, oavsett format att servera publiken en blandning av ämnen och gäster där den personliga berättelsen är i fokus. Den verbala interaktionen är många gånger grundad på ren improvisation som framkommer genom löpande frågor och svar från värden och gästen. I en talkshow sitter studiopubliken upphöjd framför värden och gästen där värden fungerar som den styrande parten i intervjun. (Katan & Straniero-Sergio 2014:214ff; Eriksson 2010:529ff; Roca-Cuberes 2014:157)

All denna formalia för en typisk talkshow av kvällsformat är något ”Skavlan” uppfyller. King (2008:122) jämför två olika talkshows som exempel på den hybriditet som existerar inom genren. Det finns dels den mer terapeutiska showen med en något mjukare ton, som ”Oprah” i motsats till ”Jerry Springer”, som istället pressar gränserna. Båda formaten möjliggör för gästen att primärt agera professionellt utifrån sin yrkesroll och sekundärt att agera personligt. ”Skavlan” behandlar exempelvis både den något mjukare tonen med fokus på privatlivet tillsammans med en mer formell ton ifråga om gästens yrkesroll.

Oavsett format är intervjun det centrala i en talkshow. Intervjun är hybrid och består i sig av olika genrer, där en form av intervju, som blir central för oss att definiera, är den politiska intervjun. Den är väldigt formell i förhållande till exempelvis en intervju med en sångerska. Politikern avser att informera i enlighet med sin roll som ansvarig för allmänheten och beskyddare för partiets intressen medan värden syftar till att företräda allmänheten genom att plocka upp ämnen från medieagendan. Dessa skilda intressen kan i sin tur leda till konflikter i intervjun. Det kan vara svårt att mäta konflikter, men de går ändå att upptäckas med hjälp av den fientlighet som kan uppstå i den politiska intervjun, genom att värden ställer frågor på ett mer aggressivt och negativt sätt. (Roca-Cuberes 2014:157ff; Vuković 2013:3ff) Politikern använder sig vidare av olika fasader gentemot tre typer av publik för att framföra politiska argument och strategier i intervjun; medlemmar i partiet (exempelvis kollegor i partiledningen och i ungdomsförbundet), potentiella väljare eller representanter för andra politiska partier (Hellström & Nilsson 2010:56f).

Piirainen-Marsh & Jauni (2012:637) beskriver att värden i den politiska intervjun delvis ska förmedla information till allmänheten men även hålla politiker offentligt ansvariga. Detta bör göras sakligt, neutralt och etiskt. Hutchby (återgivet i Piirainen-Marsh & Jauni 2012:641) problematiserar objektiviteten då vissa intervjuer tenderar att övergå till en konflikt genom att värden intar olika intervjustilar som gör att intervjun snarare blir subjektiv än objektiv.

5 ANALYS

Vi kommer här diskutera och analysera hur Åkesson och Skavlan hanterar intrycksstyrning i den sociala interaktion som uppstår dem emellan i en nordisk talkshow. När vi analyserade materialet upptäckte vi ett brott mot det format som normalt sett används då politiska gäster besöker ”Skavlan”. Då vi identifierat två tydliga faser i intervjun har vi valt ett kronologiskt upplägg istället för ett tematiskt, då vi vill påvisa ett strukturbrott, en förskjutning inom genren ”Skavlan” – en talkshow.

5.1 FAS 1 - BEKÄNNELSEN

I denna fas kommer vi att fokusera på Åkessons bakre region och den personliga bekännelsen (inte den politiska intervjun) men vi kommer också att studera hur fas 1 fortlöper fram till där, som vi upplever en brytning sker – en förskjutning. Strax före Åkesson välkomnas in på scen som den sista gästen för programmet, meddelar Skavlan att de icke-nordisktalande gästerna ska avlägsna sig då ett språkbyte sker men även att den gäst som talar nordiska kommer att avlägsna sig med anledning av ett möte. (Skavlan 2015 34:10)

Skavlan presenterar Jimmie Åkesson med följande beskrivning:

”Inför höstens val ledde han nationalistiska SD till nya höjder, för att sedan försvinna helt. Medan hans parti har varit nära att fälla regeringen, har nästa gäst varit sjukskriven och utbränd, en helt ny situation i svensk politik. Jimmie Åkesson berättar här sin historia.”

(Skavlan 2015 34:25)

Att Skavlan inleder med en verbal presentation som följs av en introduktionsfilm (Skavlan 2015 34:50) påvisar inga skillnader mot t.ex. när politikern Anders Borg presenteras. (Anders Borg (M) i ”Skavlan” 2013 - Hela intervjun. 2013). Filmen som presenterar Åkesson täcker fyra ämnen: rasism, frågan om att ”fälla regeringen”, SD som Sveriges tredje största parti och Åkessons sjukskrivning. Vi skulle här kunna tolka det som att intervjun fortsatt kommer att beröra dessa ämnen.

Åkessons introduktionsfilm innehåller bakgrundsmusik som utgörs av en illavarslande entonigt surrande ljudslinga. Klippen framstår för oss som hetsiga och mörka, vilket som helhet ger oss konnotationer till en otäck film. Det enda vi upplever som någorlunda glatt är en leende Åkesson. Vi finner direkt stora kontraster exempelvis gentemot filmen om Anders Borg som innehöll glad countrymusik och där även de medverkande personerna var glada

(Anders Borg (M) i ”Skavlan” 2013 – Hela intervjun. 2013). Vi identifierar således en markant skillnad i tonen mellan filmerna. Vi skulle kunna tolka denna skillnad som att Skavlan och hans team (Goffman 2009:73ff) agerar rent informativt i enlighet med publicservice (då det har varit turbulent kring Åkesson) eller så vill de genom de klipp och den musik de valt styra intrycket av Åkesson negativt.

Skavlan: ”*Välkommen partiledare Jimmie Åkesson!*” (Skavlan 2015 35:21)

När Åkesson äntrar scenen välkomnas han med artiga applåder från studiopubliken. Likt alla andra gäster gör Åkesson entré via en trappa som är placerad i mitten av den upphöjda studio-publiken och välkomnas att sitta ned i en av de fyra stolar som står på scenen. Hela intervjun utspelas på denna plats vilket innebär att aktörerna endast har en enda inramning (Goffman 2009:28ff) att använda sig av oavsett vilken roll de spelar.

Åkesson är iklädd ljusa chinos i kombination med en mörkare kavaj, är något rund om magen, bär skägg och hans gångstil ser nästan haltande ut. Det står i stark kontrast till den personliga fasad han visade upp i introduktionsfilmen, där vi såg Åkesson slätrakad med välkammat hår iklädd mörk kostym. Detta informella uppträdande och manér (Goffman 2009:30f) skulle kunna tyda på en anpassning till den personliga bekännelsen som dominerar fas 1. Vi skulle också kunna tolka det som att en ännu sjuk Åkesson, utan tanke på att planera framträdandet uppträder helt ”off-guard” dvs. visar upp den bakre regionen.

I början av intervjun fokuserar Skavlan på Åkessons sjukskrivning. Aktörernas personliga fasader karaktäriseras här av att båda aktörerna är avslappnade och tittar stadigt in i varandras ögon när de pratar. Åkesson sitter något upprätt utan att använda ryggstödet med händerna i knät medan Skavlan intar en sned sittstil och en hummande stötigt pratstil.

Skavlan: ”*Hur känns det för dig att vara tillbaka?*” (Skavlan 2015 35:43)

Åkesson: ”*Jaaa (med antydning till skratt), jag har inte suttit här så länge än, så jag har inte hunnit känna efter faktiskt men de, de är ju lite pirrigt så, man är lite tillbaka. För ett halvår sen var det ju medieframträdanden varje dag och flera gånger om dagen och nu har det ju inte vatt nånting på ett halvår så det är klart är, är.... ja, det är lite obekvämt nästan, mmeen, det kanske blir bättre.*” (Skavlan 2015 35:49)

Skavlan intar här i rollen som värd en öppen attityd där han ”hummar” medhållande och lyssnar koncentrerat. Enligt Roca-Cuberes (2014:160) tyder detta beteende på en neutral förhållning, där respons i form av uttryck såsom: ”*mmhm*” visar på empati, gemenskap och

förståelse. Eriksson (2010:545) menar att detta är ett knep från världens sida för att i början bjuda in och skapa samtycke med gästen via ett passande uppträdande och manér (Goffman 2009:30). Knepet skulle kunna indikera på en cynisk inställning (Goffman 2009:25ff) till rollen som värd, dvs. att Skavlan spelar rollen väl men egentligen inte tror på den själv, då den endast är till för att gynna ett bakomliggande syfte.

Åkesson talar trevande och berättar tillsynes både öppenhjärtligt och naket om sin utbrändhet genom att använda flera vardagliga uttryck som ”pirrigt” (Skavlan 2015 35:49) Detta skulle kunna tyda på en s.k. parabekännelse (King 2008:115,130), att Åkesson vill vara öppen och ärlig om det personliga, antingen i ett terapeutiskt syfte, eller för att ge ett planerat intryck av äkthet och gardera sig gentemot diverse publik, framför allt media. Publikerna skulle med andra ord kunna sägas vara ”den vanliga människan” och ”media”. Här lyser också den mer terapeutiska och mysigare delen av strukturen i genren igenom vilket båda aktörerna anpassar sig till (King 2008:122).

Skavlan: ” (...) detta är, jag tror inte du har sett det förut men detta är från partiledardebatten strax innan du blev sjukskriven.” (Skavlan 2015:37:03)

Ett klipp visas där Åkesson talar under en partiledardebatt där den personliga fasaden (Goffman 2009:30) för oss framstår som mycket lik den fasad som vi ser i introduktionsfilmen (Skavlan 2015 34:50) Fasaden är väldigt formell och olik den informella vi ser i intervjun.

Skavlan: ”Vad kommer du ihåg av det här? Vem är du här?” (Skavlan 2015 37:24)

Åkesson berättar om sin utbrändhet i koppling till välkända termer som används flitigt både i dagspress såsom hälsomagasin (www.mabra.com 2011; www.svd.se 2011).

Åkesson: ”Mentalt var jag inte där (...) här var det verkligen hundra procent autopilot (...) eee...” (Skavlan 2015 37:24)

Uttrycket ”auto-pilot” skulle kunna tyda på en roll som var väl inarbetad i syfte att lyckas bevara den mörka hemligheten (Goffman 2009:126) om utbrändheten.

Åkesson: ” (...) sömnsvårigheter är väl det (...) ja det är då allt sätter igång i i huvudet, hjärnan börjar arbeta för fullt, man ligger och vrider och vänder på sig” (skakar på huvudet, snurrar med pekfinger vid örat) (...) vissa perioder där man liksom har nästa gråtit sig till sömns(...) (skrattar till generat).” (Skavlan 2015 37:24)

Detta skulle kunna tolkas som att en ännu inte helt frisk Åkesson uppträder helt ”off-guard” och därmed visar upp den bakre regionen men det skulle också kunna tolkas som att han

medvetet spelar en roll då detta erkännande skulle kunna väcka medkänsla exempelvis hos publiken ”osäkra väljare”. Beroende på vilken publik en aktör väljer att rikta sig till, väljer hen en viss typ av roll med tillhörande personlig fasad vilket skapar en publikåtskillnad. Genom denna publikåtskillnad förflyttas automatiskt andra potentiella publikker till regionen utsidan. När individer från utsidan får tillträde till en föreställning som inte är anpassade till dem uppstår förvirring, de utgör inte publiken.

Under pågående diskussion om sjukskrivningen tittar Skavlan ner i sina papper. Vi skulle kunna tolka det som att produktionsteamet nu planerat en typ av regivink (Goffman 2009:157) som i detta fall syftar till att påminna Skavlan om att Åkessons sjukskrivning tar slut veckan därpå. Denna viktiga punkt leder till att Skavlan frågar:

”Vem är partiledare? Vem fungerar som partiledare från och med nästa vecka?” (Skavlan 2015 36:38)

Åkesson intar en rakryggad sittposition lätt lutad mot ryggstödet med det ena benet löst korsat över det andra och behåller ställningen länge, han har nu en något förhöjd blinkfrekvens mot tidigare under intervjun. Skavlan intar ett något yvigare kroppsspråk, viftar med händerna och byter kontinuerligt position. Vi tolkar det som en förändring av de personliga fasaderna (Goffman 2009:30f) vilket i sin tur kan vara en indikation på att de intar andra roller.

Åkesson: *”E jag är ju partiledare”*

Skavlan: *”Jo men vem fungerar som partiledare från, från och med nästa vecka?”*

Åkesson: *”Just nu är det ju eee gruppledaren i riksdagen eee som sköter det arbetet ..eee det politiska arbetet leder den politiska ledningsgruppen som det så fint heter å så (nickar lite i takt med han pratar som för att betona, och svänger lite mer med huvudet när han fortsätter..) men jag skall ge mig in i det arbetet sen. Hur lång tid det kommer ta det vet jag inte men, men det är min absoluta ambition att börja ge mig in i det igen ja... (han pratar i snabbare tempo nu)”* (Skavlan 2015 36:38 - 36:39)

Vi skulle kunna tolka Åkessons svar till Skavlan på flera olika sätt i enlighet med Hellströms & Nilssons (2010:56f) resonemang om politikerns olika fasader som möjliggör flera publikker.

En första tolkning skulle kunna vara att det är ett tydliggörande från Åkesson när han påtalar att han ska ge sig *”in i det arbetet sen”* och att det är hans *”absoluta ambition”* (Skavlan 2015 36:38 - 36:39). Ett tydliggörande om att det är Åkesson som är partiledare/regissör, riktat till publiken *”kollegor i partiet”* där budskapet är att den nuvarande *”gruppledaren”* endast är

ställföreträdande (inga personnamn nämns) enligt den formalia som existerar inom det politiska systemet. En andra tolkning skulle kunna vara att det även här är ett tydliggörande om att det är Åkesson som är partiledare/regissör, men nu riktat mot publiken ”SD:s ungdomsförbund” där en konflikt länge har pågått gällande vilken bild av SD som ska visa upp (Aftonbladet.se 2015-1, Aftonbladet.se 2015-2).

En tredje tolkning skulle kunna vara att Åkesson genom att betona ”*som det så fint heter å så*” (Skavlan 2015 36:38 - 36:39) gällande den politiska ledningsgruppen i rollen som enmansteam för SD, genom att kritisera andra partier, vänder sig till publiken ”SD:s väljare”. Hellström (2013:83f) beskriver hur SD ser sig som ”verklighetens folk” där de företräder ”vanliga människor” och deras verkliga problem. En fjärde, sista tolkning (även denna utifrån betoningen av ledningsgruppen) hade kunnat vara att det är ett budskap från SD till publiken ”andra politiska partier”. Hellström (2013:83) menar att SD ser sig som ”förkämpar för demokratin” och folket men motarbetas av den politiska eliten – de andra partierna.

Efter en stund återvänder Skavlan till att fokusera på sjukskrivningen. Aktörernas personliga fasader återgår till att avspegla en avslappnad ton med ett lugnare tempo, som blir synligt både verbalt och icke-verbalt. Diskussionen fortlöper och de diskuterar hur Åkesson hanterat utbrändheten.

Skavlan: ”*Hade du behov av att stänga ute världen?*”

Åkesson: ”*Alltså det första jag gjorde, första dagen jag var sjukskriven, det var att plocka bort Twitterappen från telefonen (...) det tog nästan två månader innan jag gick in på Facebook igen och uppdaterade nån status där, därför att det, det var liksom viktigt att hålla det borta (motar bort något i luften, trycker med händerna) (...)*” (Skavlan 2015 39:19 - 39:34)

Vi skulle utifrån detta svar kunna tolka det som att Åkesson bekänner något personligt i syfte att tydliggöra hur viktigt det var att endast befinna sig i en bakre region. Det blir åter igen en bekännelse från Åkesson. Skavlan avbryter nu Åkesson för att ställa nästa fråga:

”*E...va vettu, du har fått hjälp av en psykolog. Vad för slags hjälp har du fått?*”

En psykolog, en s.k. service-specialist kan enligt Goffman (2008:137f) spela en typ av roll, nämligen den diskrepanta (motstridiga). Här innebär det att även om den professionella psykologen är opartisk kommer hen att få ta del av information från flera regioner. Hen kommer också att på ett eller annat sätt via sina råd och frågor till klienten indirekt bidra till att bygga det intryck Åkesson skapar.

Åkesson: *"Aaa...ja vi pratar...vi pratar bara"* men fyller direkt i *"Ja jag käkar antidepressiva, ee seratominhöjande ee piller (nickar betonande)"* (Skavlan 2015 39:34)

Vi reagerar på att Åkessons först påbörjar ett svar men snabbt byter till ett annat. Det skulle kunna tolkas som att han först instinktivt går in i en "gammal väl inövad roll", en roll där han ska framstå som stark, där medicinering anses som en svaghet utifrån tilltänkta publikerna vilket gör att behov klassificeras som en hemlighet, en mörk hemlighet (Goffman 2008:126) som måste döljas. När Åkesson därefter rättar sig själv skulle det kunna tolkas som att han kommer på att han planerat en annan roll till just detta framträdande, riktat mot en annan typ av publik där denna tillsynes sårbara personliga fasad inte längre klassificeras som en hemlighet utan snarare stärker rollens trovärdighet. Sammanfattningsvis tolkar vi Åkessons svar som en hög medvetenhet kring formatet talkshow och kring de förväntningarna som finns på den personliga och terapeutiska bekännelsen. Då det finns ett sviktande förtroende för politiker i allmänhet vilket gör att deras fasad granskas in i minsta detalj, det blir allt mer viktigt att framstå som ärlig (Pappas 2003:90).

Skavlan (tar ett djupt andetag och tittar åt sidan): *"Någon har menat att du är en person som polariserar opinionen. (viftar med handen ut och in från bröstet). Många är ambivalent inställda till dig. Det vet du gott. (Åkesson hummar medhållande utanför bild) Vad tänker du?"* (Skavlan 2015 40:42)

Skavlan försöker nu byta ämne men Åkesson lyckas direkt byta inriktning och passar samtidigt på att påpeka hur de andra partierna/publikerna är "elitistiska" eventuellt för att själv framstå som mer trovärdig.

Åkesson: *"Jag vet, att det finns personer på toppositioner också inom politiken som har liknande... problem och som, som också (rörelse med handen) äter antidepressiva, å så, det finns där, men man pratar inte om det men, men jag tycker, (yvig rörelse) både för min egen skull, men också för andra som är (drar djupt andetag)... drabbade av det här så är det viktigt att man gör det. Sen om det gynnar mig... jag vet inte om det gynnar mig politiskt, ja ja är inte alls säker på att det gör det. Det ju finns en anledning till kanske att andra inte väljer att prata om det här på olika sätt, och det är ju att man som politisk ledare (för handen ut och in från "jaget") är rädd för att uppfattas som svaag (slår ut med händerna)"* (Skavlan 2015:41:00)

Åkesson byter ämne, vilket kan tolkas som att han sätter agendan och tar över som regissör.

Skavlan väljer efter en stund att dra upp en gammal ”het potatis”, vilket är att Åkesson har spelat bort en hög summa pengar på nätcasino. Denna punkt från den bakre regionen har media belyst i den främre regionen ett flertal gånger. (sverigesradio.se 2011) I denna ordväxling utgörs Skavlans personliga fasad av ett vilt gestikulerande och han är på alerten.

Åkessons personliga fasad utgörs istället av en något brydd och förvånad blick men även med ett lugn när han mer eller mindre svarar i mun på Skavlan. Han väljer sina ord väl och nickar vid ett tillfälle tillåtande när han bekänner att han bara spelar för ”*nån hundralapp så där någon gång*”. (Skavlan 2015 43:09)

Skavlan: ”*Å, å hur har det varit med spelandet under de här månaderna.*”

Åkesson: ”*Nu?*”

Skavlan: ”*Ja, sen sen du blev sjukskriven?*”

Skavlan drar här upp gamla synder, vilket han inte drar sig för, exempelvis får Anders Borg diskutera att han 1997-99 anlitat ”svart arbetskraft” (Anders Borg (M) i Skavlan 2013 – Hela intervjun. 2013) och Anna Kinberg Batra får i ”Skavlan” diskutera sitt uttalande från 1988 om att ”Stockholmare är smartare än lantisar” (Expressen.se 2015). Vi skulle kunna tolka det som att Skavlan iklär sig rollen som enmansteam för publicservice, och riktar sig till en publik som inte är så bekant med historiken.

Åkesson: ”*Nej nej nej... ja stryktipset har jag spelat med några kompisar nån gång... sådär å å även hästar... ee med nån hundralapp så där någon gång. Men det är mest för jag vill vara social och vara med i ... gänget (...)*” (Skavlan 2015 43:09)

Åkessons bekännelse kring spelandet skulle åter igen kunna tolkas som en parabekännelse där Åkesson agerar dels i ett terapeutiskt syfte men också i syfte att föregå de journalister som ämnar dra fram spelandet i ljuset igen. Åkesson går i denna ordväxling in i rollen ”den vanliga människan” som har känslor vilket inte bara skiljer Åkesson utan även SD från övriga partier (Hellström, Nilsson & Stoltz 2012:190). Det kan tolkas som att han vill avdramatisera spelandet och få det att framstå som ett normalt beteende i förhållande till ”den vanliga människan” i den bakre regionen, vilket blir en gränsdragning från eliten. Vi har nu kommit ungefär halvvägs in i intervjun och börjar här ana en förändring i strukturen och i rollerna hos de båda aktörerna, vilket vi kommer att visa på i nästa del av analysen – Fas 2.

5.2 FAS 2 - DEN POLITISKA INTERVJUN

Denna fas innehar en stor förändring i de personliga fasaderna och rollframställningarna vilket synliggörs allteftersom både icke-verbalt och verbalt hos aktörerna. Deras tonlägen är något hårdare och kroppshållningarna spända. Dialogen är snabbare och Skavlan avbryter Åkesson allt mer. Vi märker en förändring gentemot första ”bekännelsefasen”.

Denna fas börjar med att de diskuterar det svar Åkesson sänt till partisekreterare Björn Söder via SMS ifråga om att fälla varje regering som inte var beredda att förhandla om invandringspolitiken. Åkesson: ”*Å då skrev jag give them hell, det var min ehh (...) japp, för att att jag tyckte att hela den här debatten blev så bisarr. Nu fick det räcka, nånting måste hända (...)*” (Skavlan 2015 44:49)

När medlemmar av ett team går bakom kulisserna talar de ofta om de frånvarande (Goffman 2009:151ff), i detta fall andra politiker (andra team) på ett annorlunda vis än i den främre regionen. I den bakre regionen uttrycks öppet teamets jargong och bakomliggande tankar. Här väljer dock Åkesson att ta upp dessa uttryck i den främre regionen. Det kan dels ses som en strategi för att visa både politiker och andra partier att de är en ”makt att räkna med” men även som ett budskap riktat till de som röstat på SD, för att visa att de har makt att påverka.

Skavlan ser sin chans att upprepa informationen från den bakre regionen ett flertal gånger under intervjun. Roca-Cuberes (2014:160) beskriver en journalists eller värds förhållningssätt till den journalistiska etiken ifråga om att dels hålla politikern offentligt ansvarig men samtidigt utmana politikern. Vi tolkar därför Skavlans upprepning och ifrågasättande av uttrycken ”*fälla varje regering*” och ”*give them hell*” som ett sätt att ställa Åkesson mot väggen.

Skavlan fortsätter: ”*(...) så ställde SD ett fällningsultimatium medan du var borta, ett fällningsultimatium alltså! att de skulle fälla varje regering (...)*” (Skavlan 2015 45:27)

Åkesson avbryter: ”*Ne-eeej... Ja.. Okej...(studiopubliken skrattar)*” (Skavlan 2015 45:39)

Det nekande svaret skulle kunna tolkas som att Åkesson inte håller med i formuleringen av frågan, att den är tagen ur sitt sammanhang men att han visst håller med om att orden sagts. Det som skulle kunna styrka denna tes är den kommentar Åkesson faller strax därefter:

”*Ja, som inte är beredda att förhandla om invandringspolitiken...ja*” (Skavlan 2015 46:00)

”*Dom andra partierna kan inte bara fortsätta tro att man kan ignorera oss. Utan att, om dom fortsätter att ignorera oss... (Skavlan: men...) då kommer de att få ett helsike*” (Skavlan 2015 46:30)

Det skulle även kunna tolkas som att formuleringen var något som användes i den bakre regionen mellan honom och Söder i diskussionen om de frånvarande, där budskapet godkändes av regissören Åkesson men att formuleringen aldrig borde komma ut. Dock vill Åkesson nu ”hålla sin teammedlem om ryggen”. Vi skulle slutligen kunna tolka det i enlighet med begreppet undvikande-undvikande konflikt som är vanligt förekommande i den politiska intervjun vid en fientlig frågeställning, där politikern dels försvarar någon i partiet samtidigt som politikerns åsikt skiljer sig från teamets (Vukovic 2013:16). Vi skulle därför kunna tolka Skavlans upprepning av frågan som ett sätt att öka fientligheten eller skapa konflikt.

Skavlan nöjer sig inte med Åkessons svar och läser innantill: ”*SD kommer att fälla varje regering som vill ha en ökad invandring till Sverige?*” (Skavlan 2015:46:50)

Att som värd läsa innantill, flytta blicken från pappret till gästen, höja på ögonbrynet och sitta en aning framåtlutad indikerar på konstaterande av fakta för att kunna konfrontera politikern med bibehållen objektivitet (Piirainen-Marsh & Jauni 2012:651). Skavlan använder sig här av denna teknik både verbalt och icke-verbalt.

Diskussionen om fällningsultimatomet fortlöper och mynnar ut i följande svar från Åkesson: ”*(...) jag säger det nu igen (nickar) å jag vet att alla mina andra partivänner också, (...) prata med oss, förhandla med oss. Sluta ignorera oss (svepande rörelse med handen). Sluta kalla svenska folket (...), dom 13 procent som röstade på oss för rasister och låtsas som de inte finns, sluta med det!*” (Skavlan 2015 47:17)

Vi kan här tolka det som att Åkesson går in i rollen som enmansteam för sina s.k. ”partivänner” för att visa att han står bakom dem, då de förlöjligas. Han riktar kritik mot andra partier, då de vägrar förhandla med SD och då även indirekt med de 13 % som röstat på dem.

Skavlan byter ämnesspår och undrar ifall Åkesson tror att tillförordnade partiledaren Mattias Karlsson skulle kunna utmana honom. Åkesson slickar sig på insidan av munnen och svarar:

”*Eeee.. Ja...alltså..uti..utifrån (skrattar till och lyfter fram högerhanden) vad han har sagt till..mig (drar in handen igen och förstärker med en nick och ett ”leende”)...eee och inte till medier av olika slag så så skulle det va det i såfall skulle han ljugit för mig men men jag tror inte (skakar lätt på huvudet) (...).*” (Skavlan 2015 47:50)

Detta skulle kunna tyda på att Åkesson påpekar sin åsikt i frågan men ändå skyddar sin teammedlem Karlsson för att behålla eventuella mörka hemligheter om inre stridigheter i den bakre regionen.

Skavlan tar nu en längre paus och byter åter igen ämne.

Skavlan: ”*Jimmie, är klimatet i svensk politik är för hårt?*”

Åkesson: ”*Ja delvis är det det...*”

Skavlan: ”*Ja för har inte..om man säger klimatet har blivit för hårt.. har inte just ditt parti (pekar med hela handen ..slår) varit den starkast pådrivaren av detta här hårdare klimatet?*”

Åkesson: ”*Neee-nej...det tycker jag inte.*” (Skavlan 2015 48:20)

Ovanstående ordväxling börjar ganska mjukt men övergår snabbt till ett hårdare format. Vi tolkar Skavlans andra fråga som negativt ställd och där han också använder sig av ett du-perspektiv ”ditt parti”, detta kan enligt Vukovic (2013:7) indikera på en hög nivå av fientlighet inom den politiska intervjun. Åkesson håller dels med om det hårda klimatet men inte i förhållande till teamet vilket tyder på ett starkt ställningstagande för teamet.

Skavlan använder i nästa andetag ord och uttryck som både politiker inom SD och tjänstemän använt om människor från andra länder: ”*(...) parasit, judesvin, gräshoppor, kackerlackor (...)*” (Skavlan 2015 49:06)

Därefter följer en nästan komisk diskussion där argument upprepas flera gånger i följande stil:

Skavlan: ”*De representerar dig! (upprörd, lutar sig fram)*”

Åkesson: ”*Nej det är det inte (småskratt) dddefinitivt inte (skakar på huvudet, lugnt)*”

Skavlan: ”*..men, men...(Åkesson skakar tyst på huvudet) De är ju representanter för SD.*”

(Skavlan 2015 49:06 - 49:24)

Skavlan är synligt upprörd, men Åkesson verkar snarare road. Några sekunder efter ovanstående diskussion tittar Skavlan ner i sina papper och läser innantill (för att understryka fakta) att ca 60 personer blivit uteslutna 2014, varpå Åkesson svarar: ”*Jamen vi har givetvis, jääätte många människor i partiet*” (Skavlan 2015 49:32)

Åkesson säger även senare: ”*Ja, ja... jag menar det... ja eee.. (rycker till lite)... det är ju så så får man hantera det (lyfter på ögonbrynen), det går ju inte att hantera på något annat... (...)*” (Skavlan 2015 50:54)

”*(...) man kan alltid lyfta fram eee... enskilda tokstollar (...) som då, som väljer att uttrycka sig på ett sånt här... sätt å som uppenbarligen inte tillhör samma parti som jag (...)*”

(Skavlan 2015 51:06)

Taktiken är således att utesluta alla som inte uttalar sig eller betar sig enligt manus dvs. som ger ett annat intryck av SD än vad Åkesson vill. Vi tolkar det som att Åkesson tydliggör vad

som krävs för att vara en teammedlem och vad konsekvenserna blir för de som visar upp en avvikande bild. Att de som avviker tillhör de frånvarande eller vad Åkesson benämner som ”tokstollar”. Skavlan vill vidare benämna teamets beteende som en ”kultur” och säger efter en stunds diskussion: *”Ja men (handen i luften) hur många enskilda exempel behöver du ha för att det skall vara en kultur???”* (Skavlan 2015 51:20)

Åkesson avfärdar kulturbegreppet genom att säga: *”(...) är väl snarare att slippa den här typen av diskussioner i olika mediala sammanhang (...)”* (Skavlan 2015 51:54). Det skulle kunna tyda på att han uppfattar att det är mediernas bild och framställning av SD som saboterar för teamet. Vi skulle med hjälp av Hellström, Nilsson & Stoltz (2012:190) kunna stödja att Åkesson skyller ifrån sig med att SD vill efterlikna ”den vanliga människan” och som ”alltid blir orättvist behandlade” av exempelvis media och därmed iklär sig ”offerkoftor”.

Diskussionen fortlöper och Skavlan påpekar med en något upprörd ton: *”Men du förstår väl att jag reagerar på språkbruket? Det är väldigt starkt”* (Skavlan 2015 51:59)

Här skulle vi kunna tolka det som att Skavlan iklär sig rollen som försvarare av samhällets rådande normer, han ger ett idealiserat intryck (Goffman 2009:39f). Han byter dessutom till jag-form vilket han inte gjort tidigare i intervjun och det blir här snarare subjektivt än objektivt. Vissa politiska intervjuer favoriserar konfliktformatet där värden ställer vissa frågor medvetet för att det ska skapas en konflikt och där skiftet går från intervju till ren argumentation (Piirainen-Marsh & Jauni 2012:641) (Weiner 2006:14). Under hela diskussionen om partimedlemmars uttalanden pendlar Skavlan mellan rollen som moderator (informativ och objektiv) och rollen som journalist (hålla Åkesson offentligt ansvarig) (Roca-Cuberes 2014:160f; Piirainen-Marsh & Jauni 2012:637). Vi tolkar det som att Skavlan vill nå flera publikter och väljer att ifrågasätta och utvärdera Åkessons svar vilket enligt Heritage (återgivet i Piirainen-Marsh & Jauni 2015:647) skulle kunna tyda på att han vill ställa Åkesson i ett negativt sken.

Vi börjar nu komma till slutet av intervjun, Skavlan ser en aning trött ut. Han tar en paus och byter därefter ställning i stolen. Det skulle kunna tolkas som att han visar uppgivenhet; att han inte kan få Åkesson att förstå vad som är fel med språkbruket, vilket kan tyda på att han vill visa på hur långt ifrån Åkesson står ifrån de idealiserade värden (Goffman 2009:39f) som Skavlan vill företräda, han intar åter publicservice-rollen som ”folkets förespråkare”.

Vi skulle också kunna tolka det som att han har svårigheter att upprätthålla uppträdandet och manér som var i enlighet med hans tidigare rollframträdande i intervjuns båda faser.

Skavlan ger inte upp utan säger: "(...) *Jag har en kampanjfilm här som ni producerade eee... år 2010. (Åkesson nickar en gång) Och som TV4 vägrade att visa. (...)*" (Skavlan 2015 52:39)

Klipppet gestaltar en grupp muslimska kvinnor med barnvagnar springandes jämsides en äldre dam med rullator. Bakgrundsmusiken är mörk och hotfull och kvinnan som talar i filmen låter uppskrämd. Budskapet som framförs i filmen är "invandringsbroms före pensionsbroms".

Skavlan börjar föra en diskussion där han försöker få Åkesson att reagera på något sätt men där Åkesson ställer sig oförstående till Skavlans starka reaktion (Skavlan 2015 52:39 - 54:03). För att tydliggöra vad han tycker filmen kommunicerar uttrycker sig Skavlan bildligt: "*Jag vet inte helt vad du försöker säga men muslimer beskrivs som en hord med barnvagnar.*" (Skavlan 2015 54:03)

Varpå Åkesson mycket snabbt svarar "*Jag är som sagt ingen kommunikatör i partiet...*" (Skavlan 2015 54:18)

Åkesson undviker helst att uttala sig i frågan och "skyller" över ansvaret på partiets kommunikatör, vilket kan tolkas som att han inte uppfattar kommunikatören som någon typ av teammedlem, och det tar en stund innan Åkesson "erkänner" att han godkände kampanjfilmen och skulle godkänna den även idag (Skavlan 2015 54:23), dvs. att han är ansvarig regissör.

Skavlan säger då, samtidigt som han ger "tummen upp", "*Detta var jättebra, kör på, give them hell (studiopubliken skrattar)*" (Skavlan 2015 54:23). Oväntade, skämtsamma eller frågande kommentarer som berör tidigare ämnen i intervjun indikerar enligt Eriksson (2010:541) på en teknik från världens sida i att frambringa skratt. Här skulle vi kunna tolka det som att Skavlan vill förlöjliga Åkesson genom att synliggöra de luckor som finns i Åkessons framträdande och därmed ifrågasätta hans trovärdighet och synliggöra sprickor i fasaden.

Vi har nu nått till slutet av intervjun där Skavlan "knyter ihop säcken" och upprepar klart irriterat: "*Men du förstår att gräshoppor och parasiter... det inte är bra (?) det förstår du...*" (2015 54:47). Skavlan tillrättavisar Åkesson med hjälp av "du" vilket kan sägas skapa större risk för fientlighet (Vuković 2013:7). Skavlan vill inte släppa detta och krigar verkligen här för att skapa ett visst intryck hos de olika publikerna. Åkesson svarar "*Jaa.. eee... ja det förstår jag att så uttrycker man sig inte... men... eee jag såg inga gräshoppor i den här filmen (tittar åt sidan där filmen visats)*" (Skavlan 2015 54:47)

Skavlan skulle kunna upplevas som den styrande parten men Åkessons svar i denna argumentation visar att han inte accepterar Skavlans ifrågasättande samtidigt som att han ska verka

förständig (inte ens här reagerar studiopubliken). Skavlan som under hela intervjun varit yvig i sina gester – sitter i denna konfrontation helt still, med tom blick. Det kan tolkas som att han tappat engagemang, helt enkelt ”gett upp” med insikt om att han har ”förlorat denna rond”. Efter en avsevärt lång paus av tystnad öppnar Skavlan munnen: ”*Jimmie Åkesson tusen tack för att du kom*” (Skavlan 2015:54:55)

Programmet avslutas med att musikern Mark Knopfler (tidigare gäst i avsnittet) uppträder.

Denna sista ordväxling kom att handla om vem som hade makt över intrycken.

King (2008:121) menar att oavsett om det är en intervju med en vanlig människa eller med en kändis handlar det om vem som kontrollerar situationen och vinner. Vi vågar nog säga att den sista delen av intervjun övergick i en tydlig argumentation vilket kanske får svara för underliggande konventioner. Men vem lyckades dominera som regissör, dvs. ”vinna hela matchen”. Blev resultatet hängandes i luften? Eller var allt bara ett fyndigt skådespeleri för gallerierna?

6 SLUTSATS

Vi diskuterar först frågeställningarna för att sedan diskutera syftet; betydelsen i vårt samhälle.

Då en talkshow är en hybrid av genrer lockar den en stor variation av publik med olika intressen där en eller flera av de aktuella gästerna är av intresse men där andra kanske är obekanta eller ses som ointressanta. Detta innebär att en individ som tittar på talkshows, växlar mellan att enligt Goffman (2009:120f) befinna sig i regionens utsida/vara utomstående till att identifieras som publik. Eftersom Åkesson och SD omges av existerande polariserade åsikter och känslor är det rimligt att anta att just detta avsnitt lockade en större mängd publik med starka känslor i bagaget. Det finns en mängd potentiella roller och därmed tilltänkta publik som delvis kan förklara den förvirring som uppstod gällande intervjuens utfall. I den stora mängd av Åkessons potentiella roller som vår analys tar upp, framstod några av de för oss som mer dominerande. Dels är det rollen den ”vanliga människan” där bekännelsen syftar till trovärdighet, vars publik vi ser som: ”osäkra väljare” men också media och andra partier, där Åkesson som regissör vill definiera bilden av SD. Vi tolkar också in att han vill tydliggöra att de som inte visar upp den bild Åkesson vill skapa – utesluts, där vi ser publik som: alla de slag av ”SD:s anhängare” men även ”osäkra väljare”.

Av Skavlans alla potentiella publik framstår två av de som mest framträdande genom det strukturbrott som sker i intervjun och vilket framkommer allt eftersom i analysen, via vad vi skulle kunna benämna som *genreförskjutningen*. Fas 1 identifierade vi som något mjukare med fokus på den personliga bekännelsen. Här intar Skavlan rollen som publicservice-representant – skyldig att ge publiken ”allmänheten” en mångfacetterad och objektiv bild.

Fas 2 identifierade vi som hårdare (konflikt och fientlighet) med fokus på den politiska intervjun. Här intar Skavlan rollen som publicservice-representant – ”demokratins granskare” där publiken ”allmänheten” både blir teamet och publiken. Han agerar också ”skjutjärnsjournalist” där journalistkåren utgör hans team men eventuellt även hans publik i syfte att ”imponera”. Detta tydliga skifte av roller som Skavlan gör, det vill säga den starka uppdelning som sker, skapar två tydliga faser i programmet vilket inte är vanligt inom genren.

En ytterligare bidragande faktor till förvirringen och komplexiteten kring rollerna är det faktum att aktörerna i sina rollframställningar skiftar mellan att representera sig själv och en eller ett flertal team. När en aktör på en och samma scen, med en enda fysiska inramning ska spela så pass många roller kommer hen att sakna viktiga beståndsdelar för att tydliggöra

vilken roll hen för stunden spelar och således vilken publik som avses. Förvisso kan aktörerna byta manér och jargong men scenografi och delar av deras personliga fasader förblir desamma oavsett vilken roll de spelar. Ett exempel är Åkessons informella klädsel. Han kommer inte kunna byta kläder, när diskussionen går över till politik där han övergår från rollen ”den bekännande gästen”, till rollen ”den argumenterande politikern”. Aktörerna spelar dessutom alla sina roller på samma scen, dvs. scenografen anpassas inte efter det stora utbudet av föreställningar. Vi skulle därför utifrån detta resonemang kunna säga att det största hotet mot att teamets yta ska krackelera (den regisserade meningen) – är just teamet i sig.

För att förstå komplexiteten kring mängden roller, publik och team behöver vi även sätta det i relation till genren talkshow som medietexten figurerar i. ”Skavlan” är en talkshow, en genre som innehar en hybriditet där exempelvis ämnen, gäster och intervjuformat konstant mixas (Katan & Straniero-Sergio 2014:214ff; Eriksson 2010:529ff; Roca-Cuberes 2014:157).

Dessa delar utgör de återkommande globala och lokala mönstren inom genrens struktur. Den medietext vi studerat inom denna genre mixade dock inte dessa återkommande mönster och delar utan delades upp i vad vi tidigare identifierat som två faser vilket inte överensstämmer med hur genren talkshow normalt sett karaktäriseras – en kontinuerlig mix av beståndsdelarna. Vi vill inte utifrån vår analys påstå att en ny genre skapades i relation till den befintliga (Martin & Rose 2008:235ff, 42). Vi skulle däremot med hjälp av Fowlers (2000:233ff) resonemang om genrer kunna säga att beståndsdelarnas plats förändrades vilket bröt mot genren talkshows struktur. Att olika typer av tilltänkta publik, bakomliggande team och roller grupperas och koncentreras till första eller andra fasen förändrar ”Skavlans” egenskaper och sociala tillämpningar i förhållande till genren talkshow. Detta skapade en ny mening utifrån nya egenskaper och nya sociala tillämpningar (Martin & Rose 2008:5f).

För att komplicera det än mer; oavsett om observatören befinner sig på utsidan och för tillfället inte definieras som publik, kommer observatören trots det, skapa sig en egen bild av aktören oavsett aktörens syfte. I dagens medialiserade samhälle säljs konsten att styra intryck men även avslöjandet av intrycksstyrning som kommersiella varor vilket innebär att vi inte längre kan vara säkra på att det som tillsynes framstår som information från den bakre regionen – verkligen är det. (Andrejevic 2010; Pappas 2003:98) Utifrån vår analys kan vi se att Åkesson förhåller sig till en parabekännelse (King 2008:115,130) vid flera tillfällen vilket vi skulle kunna tolka som en medvetenhet kring medias granskning, då han önskar ligga före media. Vi kan också utifrån analysen se att Skavlan trycker väldigt starkt på att idealisera sitt

framträdande för att representera samhällets normer och värderingar och anpassar sig på så vis till media.

Aktörer blir skickligare på att styra intryck men parallellt blir observatörer allt mer medvetna om detta, vilket i princip skulle kunna leda till en status av total förvirring. Dock går det inte att frånga att den bild som sänds ut i eter troligtvis når en stor mängd tittare (publiker eller ej), som till sist ändå, skapar sin egen mening, i grunden baserat på egna konventioner, värderingar, ideologier och känslor. Oberoende av vad aktörer ämnar skapa för intryck väljer individen ändå i slutänden det intryck de önskar att se. Efter att ha analyserat medietexten och satt oss in i kontexten kring SD, insåg vi att det intryck aktören Åkesson ville skapa var mer relevant än det Skavlan syftade till. När vi via vår analys definierat potentiella delpubliker fick vi efterhand insikt i att allmänheten troligtvis inte var Åkessons primära publik, utan snarare SD:s partiledning, övriga partier och SD:s ungdomsförbund. Den roll Åkesson prioriterade var rollen som SD:s partiledare i syfte att klargöra att han, och ingen annan är partiledare och regissör av det intryck som ska visas upp.

Han påpekar exempelvis att de som leder partiet under hans sjukskrivning endast gör det ”enligt formalia”; de är gruppleddare och den ”så kallade” politiska ledningsgruppen. Vidare benämner han individer som visat upp en felaktig fasad som ”tokstollar” och är tydlig med att det resulterar i en uteslutning från partiet. Slutligen vill vi ta oss friheten att koppla Åkessons uttryck ”give them hell” som en varning till det som vi i analysen sett som de primära publikerna – SD:s partiledning, SD:s ungdomsförbund och övriga partier.

7 VIDARE FORSKNING

Vi identifierade tidigt skillnader i vår text, exempelvis skillnader mellan Skavlans intervju med Åkesson kontra den med Anders Borg, även om vi endast utförde en ytlig granskning av den senare (Anders Borg (M) i Skavlan 2013 - Hela intervjun. 2013). Det var skillnader både gällande intervjuernas längd och tonen/anslaget i introduktionsfilmerna.

Det vi reagerade starkast på var dock att när Åkesson som sista gäst anträdde scenen lämnade de övriga gästerna scenen, vilket inte var fallet när Borg medverkade. Det hade därför varit intressant att genom vidare forskning göra en komparativ analys av ett flertal texter inom genren ”Skavlan”. Syftet hade exempelvis kunnat vara att undersöka begreppet *genreförskjutning* utifrån detta specifika avsnitt av ”Skavlan”, i förhållande till andra ”Skavlan”-avsnitt där nordiska nationalistiska politiker deltagit.

LITTERATURLISTA

BÖCKER

Duff, David (red.) (2000). *Modern genre theory*. I Alastair Fowler. *Transformations of Genre*, 232-249. London: Longman

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Goffman, Erving (2009). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. 5. uppl. Stockholm: Norstedts

Martin, J. R. & Rose, David (2008). *Genre relations: mapping culture*. London: Equinox

Olsson, Tobias (2008). *Medievardagen: en introduktion till kvalitativa studier*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Pappas, Christos (2003). *Metaforer i det politiska språket: en studie av de socialdemokratiska och de konservativ-liberala partiledarnas retorik i Grekland och Sverige vid millennieskiftet*. Diss. Stockholm: Univ., 2003

Weiner, Gudrun (2006). *Att strida med ord: en kritisk retorikanalys av politiska talkshows i tysk tv*. Diss. Örebro: Örebro universitet, 2006

Østbye, Helge (2004). *Metodbok för medievetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

VIDEOKLIPP

Anders Borg (M) i "Skavlan" 2013 - Hela intervjun (2013) [Video]

https://youtu.be/ZQCeCxrUK_k [Åtkomst: 2015-03-30]

EMPIRISKT MATERIAL

"Skavlan" (2015). *Säsong 13, avsnitt 12* [TV-program, SVT play]. Sveriges Television, SVT & Norsk Rikskringkasting [Ej längre tillgänglig på SVT Play] [Åtkomst: 2015-03-30]

VETENSKAPLIGA ARTIKLAR

Andrejevic, M (2010). Reading the Surface-Body Language and Surveillance, *Culture Unbound*, 2(2010), ss. 15-36.

Eriksson, G. (2010). Politicians in celebrity talk show interviews: the narrativization of personal experiences, *Text & Talk*, 30(5), ss. 529-551.

Hellström, Anders (2013). Varför Vi Älskar Att Hata Sverigedemokraterna. *Det vita fältet II. Samtida forskning om högerextremism, specialnummer av Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys*, 2(2013), ss. 69–99

Hellström, A & Nilsson, T (2010). We are the good guys: Ideological positioning of nationalist party Sverigedemokraterna in contemporary Swedish politics. *Ethnicities*, 10 (1), ss. 55-76.

Hellström, A, Nilsson, T, & Stoltz (2012). Nationalism vs. Nationalism: The Challenge of the Sweden Democrats in the Swedish Public Debate. *Government & Opposition*, 47 (2), ss. 186-205.

Katan, D. & Straniero-Sergio, F. (2014). Look Who's Talking: The Ethics of Entertainment and Talkshow Interpreting, *The Translator*, 7(2), ss. 213-237.

King, B. (2008). Stardom, celebrity and the para-confession. *Social Semiotics*, 18(2), ss.115-132.

Piirainen-Marsh, A. & Jauni, H. (2012). Assessments and the social construction of expertise in political interviews. *Text & Talk*, 32 (5), ss. 637-660.

Porter, C. & Brinke, L. (2010). The truth about lies: What works in detecting high-stakes deception? *Legal and Criminological Psychology*, 15 (1), ss. 57-75.

Roca-Cuberes, C. (2014). Political interviews in public television and commercial broadcasters: A comparison. *Discourse & Communication*, 8 (2), ss. 155-179.

Vuković, M. (2013). Adversarialness and evasion in broadcast political interviews. *International Journal of Language Studies*, 7(4), ss. 1-24.

TIDNINGSARTIKLAR PÅ WEBBEN

Aftonbladet (20150327). *"Skavlan" misslyckades med Jimmie Åkesson* [Åtkomst: 2015-03-28] <http://www.aftonbladet.se/ledare/ledarkronika/fredrikvirtanen/article20540452.ab>

Aftonbladet (20150409). *SD kan starta ett nytt ungdomsförbund* [Åtkomst: 2015-05-01] <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article20384336.ab>

Aftonbladet (20150501). *Full konflikt mellan SD och ungdomsförbundet!* [Åtkomst: 2015-05-01] <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article20384336.ab>

Expressen (20150116). *Kinberg Batra: "Det var ju inte så lyckat"* [Åtkomst: 2015-03-26] <http://www.expressen.se/nyheter/kinberg-batra-det-var-ju-inte-sa-lyckat/>

Må Bra (20111014). *Trött, utbränd eller sjuk – vad säger din kropp?* [Åtkomst: 2015-05-02] <http://mabra.com/trott-utmattad-eller-sjuk-sa-vet-du/>

Nyheter24 (20150327). *Nu tokhyllas "Skavlan" efter intervjun - fick Jimmie Åkesson att "tappa fasaden!"* [Åtkomst: 2015-04-02] <http://korta.nu/he7>

Svenska Dagbladet (20141017). *Vanligt att yngre blir utbrända* [Åtkomst: 2015-04-13] http://www.svd.se/vanligt-att-yngre-blir-utbranda_4022439

Sveriges Radio (20140912). *Åkesson har satsat mer än vad han tjänar på nätcasinon* [Åtkomst: 2015-05-15] <http://korta.nu/ie7>

SVT tittarservice (20150330). *"Skavlan" grillade Åkesson för hårt!* [Åtkomst: 2015-04-13] <http://www.svt.se/tittarservice/tyck-till/dialog/785718>